

חבל נחלתו

הרש"ל.

מסקנות

- א. חלק מהראשונים אינם מצריכים הדלקה בתוספת שמש אלא אם מדליק בתוך הבית (רש"י, רמב"ם, ר"ן). ויש הנוהגים להוסיף אף בהדלקה מחוץ לבית (מאירי).
- ב. חלק מהראשונים מצריכים בכל מקרה תאורה נוספת להיכר שנ"ח הוא נר מצוה (רז"ה), ויש המצריכים הן תאורה נוספת והן שמש (עיטור, ריטב"א). וכן פסקו המג"א, הפר"ח והמשנ"ב.
- ג. יש שהצריכו נר אחר להיכר מהו נר מצוה (רש"י, רז"ה, ר"ן). ויש שהצריכו כדי שלא ישתמש לאור נ"ח (רשב"א, רבינו ירוחם).
- ד. להלכה אף המדליק בחוץ במקום שקבעו לו חכמים חייב בשמש, ואינו יכול להסתפק בשמש אחד לכמה בנ"א¹, והמניח שמש צריך אור אחר כגון אור חשמל ע"מ לעשות תשמישים מול נ"ח, ובשבת אין נרות שבת יכולים לשמש בתור שמש אלא צריך נר אחר לשמש.

מעיקר הדין כיון שיש לו נר על שולחנו א"צ להדליק נר נוסף ומסתברא ודאי דכיון דמותר להשתמש לאור נר זה הנוסף דאסור לעשותו מפתילות ושמונים שפסולים בשבת וכ"כ הב"ח.

היינו כיון שיש לנו תאורה אחרת בבית אע"פ שאנו מדליקים נ"ח בתוך הבית אי"צ בעוד נר נוסף עם נ"ח (שמש) אבל מחשש שימוש אנו מחמירים להוסיף גם שמש לנרות. ובעצם הגיע לחומרת המג"א מצד אחר.

י. עוד פסק המג"א (ס"ק ה): "ואפילו רבים המדליקין צריך להניח אצל כל אחד ואחד שמש אפילו יש נר על השלחן (רמ"א בתשו' סי' פ"א) וכ"מ בב"ח ורש"ל מיקל ע"ש". וכ"פ המשנ"ב (ס"ק יח). וראית הרמ"א בתשובתו שם שכ"א צריך שמש בפ"ע מפני שכ"א מדליק במקום מיוחד.

ערוה"ש (סוף סי"ג) חלק אף על פסיקה זו: "וגם מ"ש בסק"ה דאם רבים המדליקין צריך לכל אחד שמש ע"ש אין המנהג כן וגם רש"ל חולק בזה כמ"ש שם". היינו ראשית הוא מביא שאין המנהג כן, ובמנהגים כגון אלו ראוי לבדוק מאי עמא דבר ומשיג מדברי

סימן יט

קריאת פרשת זכור בספר תורה ספרדי לאשכנזים

שאלה

ספרדית?

תשובה

האם אשכנזים יוצאים ידי חובת קריאת פרשת זכור בספר תורה הכתוב בכתביהם?
א. בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק יו"ד סי'

1. הערת הרה"ג אביגדר נבנצל רב העיר העתיקה – ירושלים: למה הכריע כנגד ערוה"ש? תשובת המחבר: נלענ"ד שכיון שהמג"א והמשנ"ב החמירו ראוי לכתחילה לנהוג כמותם.

חבל נחלתו

מרחקא מיליה (=אותיות מרוחקות)? שיקרא — שכיח, קושטא — לא שכיח. ומאי טעמא שיקרא אחדא כרעיה קאי, ואמת מלבן לבוניה? — קושטא — קאי, שיקרא — לא קאי.

ופרש רש"י: "אחד כרעא — כל אות ואות שבו עומדת על רגל אחד". ובאר הרשב"א: "ומאי טעמא שקר אחדא כרעא קאי. מכאן שצריך לעשות סוף השי"ן חד כזה ולא רחב כזה (במקור יש שרטוט)".

ובחידושי הרמב"ן (שבת קג ע"ב): "ומדאמרי' שי"ן שקר אין לו רגלים ולא קאי, ש"מ שהיא עשויה במדרון כגון זו (במקור יש שרטוט) ולא כמו שטעו מקצת סופרים לכופפה כגון זו (במקור יש שרטוט), ומפני שצריך לזוהר בכל זה בכתיבת ס"ת ותפילין ומזוזות לפיכך כתבתי דברים הללו, שכל הטועה בצורת האותיות פסל והפסיד הכל".

והבית יוסף (או"ח סי' לו) כתב בצורת אות שי"ן: "ראשה הראשון יהיה כמו יו"ד שפניה כלפי מעלה וימשוך הגוף בשיפוע למטה עד כנגד ראש השלישי והראש השני יהיה כמו כן כמו יו"ד שפניה למעלה ועוקף קטן עליה וימשוך ירכה למטה בשיפוע לצד שמאל עד מקום חיבור ראש השלישי למטה אל גופה שיהיו שלשה ראשים מחוברים למטה במקום אחד וכנגד זה יהיה חד למטה וראש השלישי יהיה כמו זי"ן ושלשה תגין על ראשה ולא יגעו הראשים זה בזה".

עולה מדברי הב"י שצריך שכל שלושת הווי"ן של האות שי"ן יהיו מחוברים בראש אחד וחד מתחת לראש שמאלי.

ג. אמנם בשו"ת עין יצחק (ח"א יו"ד סי' כח אות טו) כתב: "והנה הרמב"ן כתב שם בשבת בסופו בזה"ל לפיכך כתבתי דברים הללו שכל הטועה בציור האותיות פסול

פ) דן לגבי צורת אותיות מסוימות ובתוך דבריו מדגיש: "אשר שאל בס"ת שהרבה אותיות שהרחיב הסופר בסוף שיטה ומהם גם מ"ם סתומה והרחיב רק צד העליון כזה (יש ציור מדגים במקור: מ' סופית עם מקף) ורדצה לפסול מטעם שמבואר בב"י שצורת המ"ם היא כו ואין חילוק בין פתוחה לסתומה רק שזו פתוחה וזו סתומה וכאן הוא צורת כד, אומר אני שכל אלו התמונות המבוארים בב"י לא לענוב נאמר רק למצוה ומה שאינו מבואר בתלמוד אינו מענוב. ופוק חזי כתב ספרדי הנקרא וועליש יש בהם כמה שינויים נגד המבואר בב"י ואם באנו לפסול מטעם שאין זה צורת אות הראיל וצד העליון רחב יותר מדאי יותר מצד התחתון. אומר אני אם צורת אות ה שהרחיב צד העליון ולא העמיד הרגל בקצה השמאל כ"א תחת אמצע הג כזה (יש ציור מדגים במקור: ה' עם מקף) מבואר במג"א שכשר. עיין במג"א סי' ל"ב ס"ק ל"ג ק"י בזה. ולכן הנראה לע"ד שמה שאפשר לתקן בקל טוב אבל אם יש כיוצא בזה בשם קדוש כגון שם אלהים ישאר כמו שהוא וכשר".

וכן במהדורה תניינא (יו"ד סי' קעא): "אבל באמת נלע"ד שכל צורות האותיות שהביא הב"י בסימן ל"ו אינן לעיכובא שכל מה שלא נתבאר בגמרא אינו מענוב וכמה שינוי אותיות יש בין כתב שקורין וועליש ובין כתב הנקרא תמה כי רוב צורות האותיות בכתב וועליש אינם כפי שהם בב"י וכי ס"ד לפסול הספרי תורות הנכתבים בכתב וועליש".

ב. אולם האחרונים יצאו לדון על צורת האותיות האם הם כמו אלו שנאמרו בש"ס. ובמיוחד על האות שי"ן.

נאמר במס' שבת (קד ע"א): "ומאי טעמא שקר מקרבן מיליה (=אותיות סמוכות), אמת

כהקהלת יעקב שפיר יש להם על מה לסמוך. וממנו נדין על השאר בשינוי כתב וועליש מכתובה תמה שלנו כי בוודאי יש סמך לדבריהם בכל השינויים מכתובה תמה שלנו. ע"כ לדעתי אין שום חשש פקפוק כלל על כתב וועליש והמה מהודרים אף לכתחילה בלא שום חשש כלל. ולפי דבריו רק לרמב"ן שינוי צורת האותיות פוסל, אבל לשאר הראשונים כל זמן שלא שינה צורתם לצורת אות אחרת הכתיבה כשרה.

ד. אבל בשו"ת דברי חיים (י"ד ח"ב סי' קלג) פסל שי"ן שאינה בכתיבה האשכנזית וז"ל: "שאלה אודות השי"ן שכתבו בציור כזה (במקור יש שרטוט) נראה לפענ"ד שודאי פסול דכן כתבו ב"י ולבוש ז"ל [באור"ח סי' ל"ד סעיף א' באות שי"ן] שצריך שכולם כל הווין יוצאין מרגל אחד הגם שהפרי מגדים ז"ל [בא"א סוף סי' ל"ב ס"ק ס"ט באות שי"ן] מסופק בדיעבד, אולי ספיקו... לכן נראה לפענ"ד שפסול".

וכן המשנה ברורה (סי' לו משנת סופרים) כתב: "ולא יהיה מושב השי"ן רחב ולא עגול אלא חד ואז יהיו כל הג' ראשים עומדים למטה על רגל אחד כקו"ף ורי"ש ובדיעבד אם עשה מושב השי"ן רחב נשאר הפמ"ג בצ"ע".

מתבאר שהיא מחלוקת אחרונים לגבי שיטת הרמב"ן הפוסל אם שינו מצורת אותיות שנרשמו בש"ס, ולפי הרמב"ן שין שמושבו רחב, ונראה להוסיף אפילו הוא משופע במקצת — פסול לפי הרמב"ן, לעומת ראשונים אחרים המכשירים אות זאת כיון שאינו דומה לאות אחרת.

הנ"מ היא לגבי כתיבה אשכנזית וספרדית. הכתיבה האשכנזית כותבת את השי"ן מחודד, לעומת זאת לפי הכתיבה

והפסיל הכל עכ"ל. וזהו נגד כל הראשונים שכתבו דשינה צורת אותיות אינו פסול כמו שכתב הרא"ש בתשובה והובא בשלטי גבורים ה' ספר תורה. ומה"ט לא הובא הגמ' דשבת (דף ק"ד) ברי"ף וברמב"ם רק שכתבו שלא יכתוב אלפי"ן עייני"ן וטית"ן פיפי"ן ונוני"ן זייני"ן כו'. והעיקר שלא ישתנה לצורת אות אחרת. אבל כ"ז שלא נשתנה לצורה אחרת אינו פוסל שינה בו. וכן נוטה הסברא דהא חכמים ס"ל במגילה (דף ט') דספרים נכתבים בכל לשון ורשב"ג התיר לכתוב יונית. ועיין בטורי אבן שם אם זהו מה"ת או רק מדרבנן. ובשאר לשינוי לדעתי קשה לומר שיהא כתמונת הש"ס בשבת כגון דיהי השי"ן אחד כרעא וכה"ג ע"כ שפיר פסק הרמ"א באור"ח סי' ל"ז סעי' א' בהג"ה דשינה בכתב צורת אותיות כשר. ואפשר לחלק דשאני אשורית בזה כמש"כ המג"א סי' ש"מ ס"ק י' דאשורית כ"ז דלא נגמר זינן לא נגמרה מלאכתן כן יש לחלק לשיטת הרמב"ן. וזה ברור דאף הרמב"ן דהחמיר בשינוי אותיות אין זה כ"א בתמונת האותיות המבואר בש"ס אבל בתמונת אותיות המבואר בב"י ובברוך שאמר ודאי כ"ע מודו דאין לפסול שינוי צורת אותיות. [וכעין זה כתב המג"א בסי' ל"ב ס"ק כ"ו] וכפי שכתב הנ"ב במ"ת ח' יו"ד סי' קע"א ובמ"ק סי' פ' דכתב הנכתבים בכתב וועליש הם בחזקת כשרות אף שלא נכתבו בתמונת הב"י יע"ש. ולכן פסק הרמ"א דשינה בצורת הכתב אינו פסול. וגם הרמב"ן מודה בזה. ועיין בחתם סופר ח' יו"ד סי' רס"ט. וכבר בארתי בהוכחות על אות כ"ף פשוטה ועל אות נו"ן כפופה ועל רגל הדלית דלא ניכר בה עקמומיותו כפי הכתב וועליש דיש להם על מה לסמוך. וכן בכתב למ"ד שכתבין באופן שאין בו צורת טי"ת דלא

חבל נחלתו

א. גם השין של הספרדים הוא למטה במושב ויותר צר מלמעלה בג' הראשים. והרי בגמרא ובראשונים לא נזכר רק שהוא עומד על רגל אחד, חד ולא רחב, אבל לא נזכר כמה הוא השיעור שיהא נקרא חד ולא רחב. ואפשר שבזה שהוא צר למטה במושב שלו יותר מלמעלה כבר נקרא חד ולא רחב. וקצת משמע כן בספר לדוד אמת (להגאון החיד"א, סימן יג, תמונות האותיות, אות ש) שכתב בתו"ד וז"ל: ולא תהיה מושבה רחב רק חד וכו', ואח"כ כתב: בספרד"י הג"ז (= השלושה ואו"ן של השי"ן) נמשך וכו' ואח"כ ימשוך מושבה מתחתיהם מן האחד עד הג' באופן שיהיה לו רחב מעט אבל לא כשיעור רחב הג' ראשים וכו', עכ"ל. הנה מדגיש הגאון החיד"א לאמור: שהרוחב בתחתיתו לא תהא כשיעור הרחב למעלה בג' הראשים, והעיקר שיהיה צר בתחתיתו יותר מעליונו.

ב. מסוגיית הגמרא בשבת ומפירושי הראשונים שם אין מוכרח שכוונת הגמרא לומר שיש איזה פסול בס"ת בשנוי האותיות מצורתם הנו', אלא שזהו צורת האות של כתיבת יושר (וכתיבה תמה) ושכן צריך לעשות. **וכן מבואר שם במאירי, שכל צורות האותיות שהוזכרו שם בסוגיא לא לפסול ס"ת בכך אלא ליישר את הכתיבה.** שכתב שם בתו"ד וז"ל: ולא עוד, אלא שהצורות האותיות משתנות קצתם בדיבוק ובתליה ובשאר צורות ממקום למקום מצרפת לספרד וכן משאר מקומות, וא"כ עכ"פ אתה פוסל בזה מה שאתה מכשיר בזה אלא דברים אלו לא לפסול נאמרו כלל אלא ליישר את הכתיבה וכו', עכ"ל.

ג. על עצם פי' רש"י שם, ששיקרא אחד כרעיה קאי שכל אות ואות שם עומד על רגל אחד, כתב ע"ז בחידושי אגדות מהרש"א

הספרדית מושבו רחב והוא נטוי במקצת לצד שמאל כאשר הוא"ו הימנית מתחברת לצד הימני של המושב. לפי"ז לפחות לאשכנזים יש לחוש לגבי הכתיבה הספרדית, וראוי לחוש בכל המצוות הן בס"ת הן בתפילין והן במזוזות. לעומת זאת במצוות דרבנן או ספרדים בכתיבה אשכנזית אין לחוש, ויש רק לחוש מצד "אל תיטוש תורת אמן" אבל לא מצד חשש שאינם יוצאים ידי חובה.

ה. בשו"ת הר צבי (או"ח א סי' לב) דן לגבי "כתב וועליש וצורת אות שין שאינו מחודד".

וכתב:

"ע"ד השינוי בין כתיבת האותיות של האשכנזים לכתיבת הספרדים. "למעשה מדבר מזה הגאון רבי יצחק אלחנן ז"ל בספרו עין יצחק הראשון (סימן כח), ובסוף התשובה מסיק, דכתב וועליש מותר אף לכתחילה בלי חשש. וכן גם הנודע ביהודא מכשיר כתב וועליש במהדור"ק יו"ד (סימן פ) ובמהדו"ת יו"ד (סימן קעא), א"כ אין מקום לחשש.

"ומה שכת"ר מעיר בתמונת אות שין, דבגמרא שבת (דף קד ע"א) מבואר דהוא אחד כרעיה, והספרדים כותבים אות שין במושב רחב ולא מחודד. הנה לשון הגמרא בשבת הוא: ומאי טעמא שיקרא אחדא כרעיה קאי, ואמת מלבן לבוניה, קושטא קאי, שיקרא לא קאי. ואמנם רש"י פירש שם: אחד כרעא כל אות ואות שבו עומדת על רגל אחד. ובחידושי הרשב"א ז"ל שם כתב: מ"ט שקר אחד כרעא קאי. מכאן שצריך לעשות סוף השין חד ולא רחב. וכו' בחידושי הריטב"א שם.

"וכדי להליץ על הספרדים שאין כותבים את השין במושב מחודד, י"ל בכמה אנפין.

זצוק"ל דהשינוים שיש בצורת האותיות בין הספרדים והאשכנזים יש סמך לכולם וסודות עליונים וסמכין עילאין עיי"ש, וא"כ אלו ואלו דא"ח הן, ומבואר במשנת חסידים דבענין ציור האותיות לא ישנה ממנהגו אם אפשר לו...

"ובברכ"י או"ח סי' ל"ו אות ב' מתשובות מהר"מ בן חביב סי' ד' נהיה לו נדפסה בשו"ת קול גדול סי' ע"ח, **דתפילין מכתב אשכנזי דיש שינוי בצורת האותיות באשורית בין בני אשכנז לבני ספרד, התפילין מכתב אשכנזי פסולין לספרדים, וכ"כ בתשובות מהר"י מולכו סי' ק"י עיי"ש**, והובא גם בשע"ת שמה סי' ל"ו סק"א. אמנם בנובי"ק יר"ד סימן פ' כתב שכל אלו התמונות המבוארים בב"י לא לעכוב נאמר רק למצוה, ומה שאינו מבואר בתלמוד אינו מעכב, ופוק חזי כתב ספרדי הנקרא וועליש יש בהם כמה שינוים נגד המבואר בב"י עיי"ש, וכ"כ במהדורת יור"ד סי' קנ"א עיי"ש.

"ובאמת להדיא איתא בטור יור"ד סי' רע"ד מתשובות הרא"ש, צורת האותיות אינן שוות בכל המדינות הרבה משונה כתב ארצנו מכתב הארץ הזאת ואין פסול בזה השינוי רק שלא יעשה ההי"ן חתי"ן ביתי"ן כפי"ן כמו שמפורש בגמ' עיי"ש, הרי רק בשינוי לדמיון לאות אחרת מיפסל. וכן ברמב"ם פ"א מתפילין הי"ט, צריך לזוהר בצורת האותיות שלא תדמה היו"ד לוא"ו וכו' עיי"ש, והוא מה שנזכר בש"ס שבת דף ק"ג ע"ב, דמיירי דייקא בשינויים דדמיון אות לאות הא לאו הכי לא מיפסל. וע"ע ברמב"ם פ"י מס"ת ה"א, שחשב בהכ" דברים שפוסל ס"ת, שנפסדה צורת אות

שם, שלא נזח לו פירוש רש"י שהשין מחודד בתחתיתו, אלא פירושו בגמרא אחד כרעא לא קאי על כל אות ואות, אלא על התיבה כולה קאי, דבשקל יש בליטה אחר רגל הקוף, וכל התיבה שקל היא אחד כרעא. משא"כ אמת, תחתיתן כולן שוות. א"כ אין מהגמרא ראה דבעינן שהשין יהיה מחודד בתחתיתו. "וכנראה שהמנהג של כתיבת הספרדים בשין שמושבה רחב הוא מפני שהם פירשו כהמהרש"א שאין סתירה מהגמרא על זה. אך הפרי מגדים נשאר בצ"ע, ולדידיה יש חשש פסול בשין שתחתיתו רחב. וכנראה שלא ראה דברי מהרש"א.

"ולפוס ריהטא היה תמוה לי לשון המהרש"א לפרש דלא כרש"י וגם אומר שזה יותר נכון, דמאן מפיס לומר נגד רש"י. אבל כנראה משום דנהגו כבר כמה ראשונים לכתוב את השין בלי שתחתיתו מחודד, מזה נראה דס"ל דלא כרש"י.

"ועיין בספר אשי ישראל, שבת (דף קד ע"א), דשינוי הכתבים הוא רק בתפילין ומזוזות¹, אבל בספר תורה לכולי עלמא כולם כשרים. ובזה י"ל דברי הפמ"ג דפוסל בשין שאינו מחודד בתחתיתו, דזה בתפילין ומזוזות."

נראה מדברי הגרצ"פ פרנק שלכתחילה ודאי חשב שראוי לכתוב שי"ן כדרך הכתיבה האשכנזית ובדיעבד ניסה לתרץ את הכתיבה הספרדית. ואף לדעתו מן הראוי לעשות ככתיבה האשכנזית לפחות לנוהגים מנהג אשכנז.

ו. בשו"ת דברי יציב (לאדמו"ר מקלויזנבורג – צאנז, או"ח סי' לד) דן ג"כ בשאלה שלפנינו. "א...ובמצת שמורים בשם מהרח"ו והאר"י

1. אבל בחי' הרמב"ן לשבת מנה שלושתם: ס"ת, תפילין ומזוזה.

חבל נחלתו

וי"ל דהכי ס"ל לבעלי כתב וועליש שכותבין
השי"ן רחב למטה ולא מחודד, דס"ל דהש"ס
קאי להקו"ף ולא להשי"ן ודו"ק"...

**עולה מדבריו שנוטה להחמיר באות שי"ן
לפחות לאשכנזים שתהיה כתובה חדה ולא
שטוחה בתחתיתה. וכן נראה מדבריו בסימן
הבא (א"ח סי' לה).**

ז. בשו"ת יחוה דעת (ח"ב סי' ג) האריך
להראות שמסורות הכתיבה האשכנזית
והספרדית שתיהן נכונות וראויות ולכן אין
לפסול שום כתיבה אם היא עפ"י מסורת
כתיבת הסופרים, והאריך בכך כיד ה'
הטובה עליו. וסיים דבריו: "ורק למצוה מן
המובחר יש להקפיד שהספרדים יניחו תפילין
שנכתבו כפי מסורת אבותיהם, בכתיבה
הספרדית, כשם שמדקדקים בנוסח התפלה
להתפלל כנוסח אבותיהם, משום ואל תטוש
תורת אמן. וכן להיפך, האשכנזים יניחו
תפילין כפי מסורת אבותיהם בכתיבה
אשכנזית, וכן יהדרו לקרות בספר התורה
שנכתב בכתב אשכנזי, וכמו שפסק הגאון רבי
יצחק דוב במברגר בשו"ת יד הלוי (חלק יורה
דעה סימן קנט). וכיוצא בזה כתב הגאון
הראשון לציון בשו"ת משפטי עוזיאל (חלק
יורה דעה סימן יז), שבבית הכנסת של ספרדים
ראוי להם להשתדל להשיג ספר תורה בכתב
ספרדי, שלא לשנות ממנהג אבותיהם. (וראה
עוד בשו"ת שואל ונשאל ח"א סימן עד). אולם כל
זה הוא רק להידור מצוה, אבל כשאין
אפשרות לכך, יש להכשיר הספרי תורה בין
לאשכנזים ובין לספרדים. והוא הדין בענין
התפילין, שאין השינוי בצורת האותיות פוסל
כלל, כי כולם יסודותם בהררי קודש, ואלו
ואלו דברי אלהים חיים. והנח להם לישראל
אם אינם נביאים בני נביאים הם".

אחת עד שלא תקרא כל עיקר או תדמה
לאות אחרת עיי"ש, הרי דווקא בכה"ג נפסל.
וא"כ צ"ב מ"ש הברכ"י לפסול מכתב ספרדי
לאשכנזי, הרי אינו שינוי לצורת אות אחר,
שבדאי לא הוה שנפסדה צורת האות שלא
תקרא כל עיקר, וגם לא הוה כצורת אות
אחרת, ולא מוזכר הקפידא בתלמוד.

"ובדעת קדושים הל' תפילין סי' ל"ו ריש
סק"א כתב, דמ"ש השנ"ת מהברכ"י י"ל
**ד הוא רק בשי"ן אחד כרעא אם האשכנזים
משנים ר"ל שהשינוי במידי דקפידא עיי"ש,**
והיינו שג"כ נזכר בש"ס שמה בשבת דף ק"ד
ע"א שיקרא אחדא כרעיה קאי אמת מלבן
לבוני עיי"ש, א"כ להדע"ק בשינוי הצורה
שעדיין ניכר האות ולא נשתנה לדמיון אחר
גם למהר"מ בן חביב אינו מעכב.

"ב) ואף לגבי השי"ן כשלא נכתב אחד כרעא,
עיין בפמ"ג אר"ח סי' ל"ב בא"א בסופו את
שי"ן, שאינו יודע אם יש עיכוב או לא מגמ'
שהביאו שיקרא לא קאי עיי"ש, ואא"ז בד"ח
(=דברי חיים) ח"ב יו"ד סי' קל"ג כתב שדאי
פסול, והגם שהפמ"ג מסופק בדיעבד אולי
ספיקו כיון דבגמ' שמה שי"ן אחד כרעא, והוי
דומיא למה דאמרינן בגמ' שם מ"ט פתוח
רגל הקו"ף, ואפ"ה מכשיר מהרי"ק ז"ל בשורש
צ"ח [ענף ג'] דס"ל דזה רק לכתחלה לא
בדיעבד, והגאון הרמ"ע בתשובה [סי' ל"ז]
מחו להו אמוחא וס"ל לפסול אפי' בדיעבד,
ולזה גם בשי"ן פסול עיי"ש. וצ"ב בכונת
קדשו של אא"ז, שהרי בפמ"ג להדיא שנקט
מגמ' שהביאו שקר לא קאי, ומה זה שייך
להך דקו"ף"...

"ג) ובהך דשיקרא אחד כרעא קאי, עיין
במהרש"א בח"א שם שקאי על הקו"ף,
שבצורתה מאריך למטה יותר מרי"ש והשי"ן,
והיינו הרגל האחד שהוא כרעא דקו"ף עיי"ש.

חבל נחלתו

מסקנה

ובדיעבד לפי רוב הפוסקים עלתה להם הקריאה אף בס"ת ספרדי².

נראה למעשה, שמן הראוי לבני אשכנז להדר אחר ס"ת אשכנזי לקריאת פר' זכור

סימן כ

כהן פצוע דכא או כרות שפכה

שאלה

איברים אלו או נכרת או נידך (פי' נתמעך מענין פצוע דכא) (דברים כג, ב), הרי זה פסול. כיצד, נפצע הגיד או נידך, או שנכרתה העטרה או למעלה מהעטרה, פסול. ואם נכרת מראש העטרה ונשתייר ממנה אפי' כחוט השערה מוקף לכל הגיד, כשר¹.

ובהלכות הבאות מפרט השו"ע איזו פגיעה בכל אחד מאברי ההולדה מחשיבתו כפצו"ד או כרו"ש. לא בואר בדברי השו"ע האם גדר הפגיעה הוא שאינו יכול להוליד או שאפילו יכול להוליד נחשב בגדרו ההלכתי לפצו"ד או כרו"ש.

כהן שמחמת טיפול רפואי אינו יכול להוליד כאחד האדם, אבל יכול להוליד ע"י פעולת הרופאים אשר נוטלים את הזרע מהאשך ומפריס בו את האשה. האם נחשב לפצו"ד או כרו"ש או שנחשב לכהן רגיל? ועפי"ז איזו אשה מותר לשאת רק גיורת או שאר פסולי יחוס או רק מאותן המותרות לבוא בקהל? כמו"כ מה דין זרעו?

תשובה

ב. כתב על כך הבית שמואל (סי' ה ס"ק ג): "ובא' מכל אלו בחזקת שאינו מוליד הוא ואם נשא אשה והוליד בנים בידוע שאינן בניו והם בחזקת ממזרים כ"כ בש"ג בשם ריא"ז משמע דהם ודאי ממזרים, וכ"כ המרדכי והסמ"ג והטור בשם רא"מ בניקב אלא רי"ז נתיב כ"ג ח"ד פסק בניקב הביצים הם ספק ממזרים, ובש"ס משמע ניקב בכלל נפצע וכ"כ ברי"ו שם ובסמ"ג כתב דהוא

א. התשובה לשאלות אלו תלויה בהגדרה ההלכתית של פצו"ד או כרו"ש. פסק בשולחן ערוך (אה"ע סי' ה ס"ב): "פצוע דכא, כל שנפצעו הביצים שלו. וכרות שפכה, כל שנכרת הגיד שלו. ובשלשה אברים אפשר שיפסל הזכר, בגיד ובביצים ובשבילים שבהם מתבשל שכבת זרע, והם הנקראים חוטי ביצים. וכיון שנפצע אחד משלשה

2. הערת הרה"ג אביגדר נבנצל רב העיר העתיקה – ירושלים: וחזי לאיצטרופי דנ' קצת דדעת הרמב"ם דקריאת פ' זכור מדאורייתא היא כשהולכים להלחם בעמלק (כמו שהא"ש מפרש דקריאת פרשת פרה דאורייתא היא כשעושים פרה אדומה). ואולי היינו דכתיב וישמע שאול את העם. ונ' דזה עשה גם מרדכי לפני שנקהלו ישראל בי"ג באדר להלחם בבני המן. ולזכר זה תקן שיקראו הפרשה כל שנה לפני פורים, דהא מוכח בגמ' דזו תקנת מרדכי ואסתר, דילפינן לה מ"נזכרים ונעשים" (מגילה ל' ע"א).